

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškaška ulica 6/I. Rokopisno ne vračamo. Nefrankliranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretiček. Naročnina letno 60 Din se inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasni po ceniku in dogovoru, davček posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Jugoslovanskemu učiteljstvu!

Po sporazumnih in slozljivih sklepkih XIV. glavne skupščine JUU 18. in 19. avg. t. l. vstopa Jugoslovansko učiteljsko združenje, udruženje prosvetnih delavcev, poleg tega ampak sigurno, v dobo skupnega konstruktivnega dela, v dobo, ki briše in meče v pozabjenje vsa notranja trenja nedavne preteklosti, v dobo, ki naj v iskrenem delu združi vse ono, kar more vzljubiti naše vrste in delovati za uresničenje velikih nalog Jugoslovanskega učiteljskega združenja, da s popolno voljo izvede v življenju naše učiteljske družbe oni svetli princip naše skupščinske resolucije izražen v kratki, ampak izbrani besedi: Slo ga. Velika je duša našega tovariša učitelja, velika je njegova razumnost in zato je močna tudi njegova pripravljenost dati za razvoj strpnosti maksimum mogočega. Odstranjeni majhni razlogi, trdno prepričanje, da je našim vrstam potrebna najpopolnejša kompaktnost, želja da površno svojem stanu mnogo izgubljenih pridobitev in lepo ime, nam omogoča edino složno in bratsko delo, a to že samo po sebi jamči za solidne rezultate. Dajemo vse za skupnost, da bi od nje mnogo več dobili.

Po začrtanem redu dela v naši organizaciji naj bi vsa sreska društva obnovila delo v septembru in oktobru t. l., izvolila upravne in nadzorne odbore, katerih mandat bo tajal tri leta in se posvetila čim aktivnejšemu delu za interese svojega naroda, šole in učiteljskemu stanu. Zelja je, da imajo sreska društva pri svojem delu čim več iniciative, in ne bo v škodo pripomba, da naj se izvolijo v bodoče sreske odbore vsi oni tovariši (ice), ki so najaktivnejši delavci za slo go in sporazumno delo. Vse važnejše pojave iz življenja našega stanu in šole je treba dostavljati naši »Narodni prosveti«, ki bo od sedaj nesumljivo organ učiteljskega združenja. Toplo priporočamo tovarišem naj bodo njeni dopisniki predvsem predsedniki sreskih učiteljskih društev in tudi drugi naši prijatelji, ki imajo voljo do tega dela.

Opozarja se na posebno važno dejstvo. Naši tovariši delajo med narodom. Štiki z narodom, zaupanje, ki ga ima ta do dobrega učitelja, precizno poznavanje življenja svoje okolice in drugo, omogočajo jugoslovanskemu učitelju, da izvede mnoge dobre ideje v kraju, a škodljive odpravlja. Da bi bil vsak učitelj na čistem z dejstvom, ki je ideja, proglašena od velike večine za dobro, je brezpogojno potrebno, da postane član Jugoslovanskega učiteljskega združenja, da spremlja fisk svojega stanu, ki bo na dostojni višini. Danes smo močna, važna in solidna organizacija, kar nam je tudi naš narodni kralj v svojem pismu poudaril. Da bi postali močnejši in v vplivu na poslovanje osnovne šole in učiteljsva sigurnejši, moramo vsi postati člani svojega združenja. Poiščimo si, tovariš in tovarišica, način, da vse tovariše svojega sreza privabimo na vpis v članstvo. Naše osebne zveze, dopisi in drugo naj naredijo vse mogoče, da se znajdemo vsi v enem kolu — kolu zaupanja, sloge, vzajemne ljubezni — kolu Jugoslovanskega učiteljskega združenja.

Verujemo, da bo imelo naše članstvo od sedaj manj neprilik nego prej. To nam potrjujejo gotove obljube, a tudi naše prepričanje je, da se bo homogeno udruženje mnogo več upoštevalo nego društvo, ki je v razpadu. Ako se bodo pojav-

ljali primeri krivic in nezakonitosti pokenemo vse mogoče, da se spoštujejo zakoni in rehabilitirajo oni, ki so nezastuženo prizadeti. Posebno se opozarja, da morajo biti tozadevna poročila do dovršenosti točna. Tovariši predsedniki, ki odpravljajo take predstave za intervencije, morajo dati jasne predloge, takoj odpraviti predmet in dobro spoznati stvar samo. Centralna uprava se bo zavzemala samo za člane svojega udruženja, zato naj se intervencije za nečlane niti ne zahtevajo.

Našemu tisku je treba posvetiti posebno pažnjo in vero. S širokim sodelovanjem naših tovarišev je treba omogočiti, da postane naš tisk bitje srca vsega učiteljsva širom naše domovine. Vsaka iskrena pripomba o tem kar našemu tisku primanjkuje, se bo sprejela s polno tovariško hvaležnostjo. »Narodna prosveta«, »Jugoslovenec«, »Učitelj« so postali listi učiteljske armade, in zato jih mora vsak njen vojak redno prejemati in pravočasno plačati. Pomagajmo vsi, da postane naš tisk činitelj, ki imponira s svojo jedrnatostjo in močjo in preseneča s svojo naklado. Ne pozabimo, da so to sedaj listi homogenega in nedeljivega učiteljsva naše domovine Jugoslavije.

Finančni odbor XIV. glavne skupščine je v svojem skupščinskem poročilu poudaril, da dolguje članstvo za liste in časopise udruženja 1.362.058 Din. Razni vzroki so omogočali, da se je dolg povzpel do te številke, ki je nesumljivo velika. Ker ne obstajajo razlogi, da se dolžna naročnina ne pošilja in obstoja obveznost, da se dolg poravnava, se tovariško priporočila članstvu, da najkasneje do konca tekočega koledarskega leta poravnava svoje materialne dolžnosti napram svojemu udruženju. Smatra se, da bo ta tovariški apel imel več moralne moči, nego službeni nalogi in se radi tega pričakuje, da tovariši ukrenejo vse mogoče, da bo dolg poravnat. Čekovni račun glasi: Jugoslovansko učiteljsko združenje — Beograd št. 53.081. Na čeku je označiti na račun česa se denar pošilja.

Na podlagi sklepa seje glavnega odbora od 20. avg. t. l. se naslavlja gornji poziv učiteljsvu.

Zeleč vsem tovarišem in tovarišicam složno, sporazumno in tovariško delo jim pošiljamo tovariške pozdrave.

Predsedstvo JUU:

Predsednik: Ivan Dimnik.

Podpredsednik: Đorđe Mirkov.

Podpredsednik: Todor Dimitrijević.

Tajnik: Milinko Lazić.

Člani glavnega odbora:

Izvršni odbor: Mara Krstonošić, Viktorija Flere, Svetolik Avramović, Jefca Krljević, Marko Milovanović, Dragotin Prokić, Dragomir Ostojčić, Svetislav Gojko-
vić, Josip Pezelj.

Predsedniki sekcij: Marko Cvetković, Đuro Logomerac, Svetolik Janković, Peter Grego, Stevo Bilčar, Milan Stangolija, Dušan Velimirović.

Člani: Uroš Zdravković, Bogdan Vešović, Dušan Vitorović, Čedomir Milošević, Lazar Brajčević, Miroslav Dabić, Vaso Oreščanin, Vlado Višošević, Jovan Milojević, Ivan Blažević, Simo Radetić, Bonifacij Kalebić, Metod Kumelji, Franc Voglar, Ciril Hočevar.

leve. Učiteljstvo v slovenski pokrajini je uživalo velik ugled in imelo odličan vpliv pri reševanju stanovskih vprašanj le vsled svobodnega, po učiteljskem razsodku urejanega tiska, ki je bil takrat mogoč le v lastni tiskarni.

Kako pa je učiteljstvo plačevalo to uslugo Učit. tiskarni? Ali se jo je oklenilo z vsemi svojimi močmi, jo podpiralo z deleži, z naročili itd.? Ugotovimo samo to, da je delala in živela Učit. tiskarna 20 in še več let z okrog 200 deleži. Šele v zadnjem času se opaža več živahnosti in se priglašajo tovariši in tovarišice v večjih množinah za sprejem v zadrugo.

Učiteljska tiskarna, z velikim prometom je po svojih pravih in stavljenem namenu izključno učiteljska ustanova. Da bo pa ta zadruga tudi dejansko last vsega učiteljstva, je potrebno, da se vsi tovariši in vse tovarišice oklenejo tega našega največjega stanovskega podjetja. Pristopijo naj kot zadružniki z deležem Din 250—, katerega lahko poravnajo v 10 mesečnih obrokih. Tiskarna je moderno opremljena, zalaga učne, pomožne, strokovne in leposlovne knjige, prodaja učila in vse šolske ter pisarniške potrebščine, izdeluje zvezke in ima moderno knjigovoznico. Naročajte pri njej in privabite ji še drugih, stalnih odjemalcev!

Zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani posluje 36 let. Njen namen je: pomagati članom (njihovim družinam) v najtežjih časih — ob smrti z denarnimi podporami. V ta namen je izplačala od ustanovitve do danes Din 2.730.417.50. Ta zadruga ima podporni sklad, iz katerega podeljuje bolnim in drugače pomoči potrebnim članom denarne podpore kot brezobrestna posojila. Na dveh zadnjih sejah je prisodilo načelstvo 73 članom Din 152.100—. Starostni podporni sklad, ki je bil pred enim letom ustanovljen (§ 13, odst. 3. naših pravil), bo v nekaj letih prevzel in z obrestmi tega sklada plačeval članske prispevke za najstarejše člane, to je tiste, ki so najdalje časa člani te zadruge.

Velike so koristi, ki jih uživajo in prejemajo člani in njihove družine neposredno od te ustanove. Učit. samopomoč vrši vsa leta sem uspešno svoje človekoljubno delo. Nad 20 let je imela okrog 200 članov. Človek bi mislil, da je učiteljstvo bogato založeno z denarjem, ker se tako lahko odreka denarnim podporam. V zadnjih desetih letih se je zvišalo članstvo nad 2500. Mnenja sem, da je to število še veliko premajhno za približno 4000 učiteljev in učiteljic, premajhno vsled tega, ker so včlanjeni tudi profesorji in njihove žene, soproge in vdove učiteljev. Današnja podpora ob smrti znaša Din 12.600. Koliko bi znašala posmrtnina pri 4000 ali 5000 članih, kar bi bilo po treznem in preračunljivem razsodku vseh pripadnikov učiteljskega stanu prav lahko doseči, naj si cenjeni čitatelji izračunajo sami.

Sprejemni pogoji zahtevajo od priglasenca, da je zdrav in da ni nad 45 let star. Sprejemne pristojbine s prispevkom za podporni sklad in deležem vred znašajo od Din 87— do Din 146— (po starosti). Kdor pa želi prejeti 100% posmrtnino (v dobi od 25 do 45 let), doda tem zneskom še doplačilo; slednje pa ni obvezno in se lahko vsakdo večani s samo zgoraj navedenimi zneski. V tem slučaju se po starosti odračuna od posmrtnine 1% do 24%. Vsak smrtni slučaj se poravnava s prispevkom Din 5—, kateri se v posmrtnini izplača družini ali preostalem od umrlega člana. To so vse dajatve, ki jih nalaga posamezniku članstvo v Učit. samopomoči. Če imaš svinčnik in papir, izračunaj znesek za svoje obveznosti za 10, 20 let pri 1% umrljivosti, na to pa primerjaj izdatke s prejemki. Vračunaj še možnost manjšetnega članstva (zgodnja smrt) ali podpore v nesrečah, misli na to, da s svojimi prispevki lajšaš gorje mnogim tovarišem in njihovim družinam, na vse to se boš gotovo odločil za članstvo v naši največji podporni zadruzi.

Vsa potrebna pojasnila daje Učit. samopomoč v Ljubljani, Franciškaška ulica 6/I. Samopomoč za učiteljske otroke v Ljubljani obstoja že nad 3 leta. Pomaga z denarnimi prispevki učiteljskim družinam ob smrti ali polnoletnosti njihovih otrok. Priglasenja za to zadrugo prihajajo tako počasi, da ima danes okrog 240 zavarovancev. Dvomim pa, da bi učiteljstvo v dravski banovini ne imelo več za tako zavarovanje godnih otrok, še bolj pa dvomim, da bi starši teh otrok ne bili potrebni denarnih podpor kakor jih ta zadruga izdaja.

Očetje in matere, za vas je bila zadruga ustanovljena, vam se hoče pomagati v težkih časih, priglasi svoje otroke (od 3—10 let) in deležni boste vseh v pravih določenih dobrot!

Dokler je učitelj zdrav, se na ta ali oni način uravnaveša pičle mesečne prejemke z mnogimi neizbežnimi izdatki. Gorje mu pa, če ga zgrabi težka bolezen! Delo v šoli je naporno in v mnogih ozirih zdravju škodljivo. Ni čudno, če je leto za leto manjši procent učiteljskega osebja na bolezenskih dopustih.

Za te nesrečnike se pripravlja bolniško zavarovanje. Že letošnja pokrajinska skupščina je na pobudo nekaj tovarišev, ki se

zanimajo za ta problem, načela to vašo in nujno vprašanje. Na letošnjih zborovanjih po sreskih učiteljskih društvih se boste razgovarjali o tem predmetu. Pripravite se za debato, pokažite resno voljo, da hočete i sebi ustvariti nekaj dobrega.

Če si 10 mesecev pošteno in vestno vršil vse delo v šoli, v uradu, v stanovski organizaciji ali kakih gospodarskih ustanovi, si potreben poštenega oddiha. Pojdi k morju!

Pred par meseci se je v Ljubljani ustanovilo »Društvo za zgradbo obmorskega doma v Omišlju na Krku«. To društvo ima tam že kupljen svet, na katerem bo stal ličen dom, namenjen učiteljstvu v okrepljenje in za odih. Če bodo tovariši (-ice) prav razumeli klic tega društva, bo v nekaj letih stala v Omišlju ponosna stavba, ki bo leto za letom sprejemala učiteljstvo pod svoj gostoljubni krov. Za uresničenje tega načrta je potrebno, da vplača samo 200 članov deleže po Din 2500—, ki so vplačljivi v 25 mesečnih obrokih po Din 100—. Ali se bo izmed 4000 učiteljev in učiteljic našlo to število? Pripomnimo naj še, da se bo zidalo samo z nabranim denarjem in ne obremenjevalo doma z izposojili ter da bodo imeli člani (poznejši zadružniki) izdatne popuste za bivanje in prehrano v domu. Do zdaj se je priglasilo okrog 70 članov. Pojasnila se dobivajo pri Učiteljski samopomoči v Ljubljani.

Učiteljski dom v Ljubljani! Kje je ta? Zastoj vprašuješ po njem in ga iščeš po ljubljanskih cestah in ulicah! Nad 40 let se zbira denar za ta dom, ki naj bi nudil učiteljskim otrokom poceni stanovanje in hrano, dobro vzgojo in potrebno nadzorstvo. Zakaj je tu odreklo učiteljstvo z zadostnimi prispevki? Par sto grafičnih delavev je postavilo v sredini ljubljanskega mesta krasno palačo, postarši si prav zdaj gradijo svoj dom, učiteljstvo v 40 letih tega ni zmoglo. Se danes oddaja svoje otroke v nehigienična stanovanja in dostikrat v dvomljivo oskrbo in nadzorstvo. Vzgoja in nadzoruje naj jih po ljubljanskih ulicah ljubi Bogec!

V zadnjih dneh se svetlika skromna zvezdica na tem temnem obzorju. Od zadružnikov je zavistno (30. IX. 1934.), če bo dobila zvezda potrebni sijaj ali ne. Pribijmo pa, da brez moralne in gmotne podpore vsega učiteljstva ne bo nikoli poslopja učiteljskega doma v Ljubljani. S par stotinami zadružnikov, kakor jih ima Učiteljski dom danes, se ne bo zgradil in vzdrževal zavod za 100 ali še več otrok kakor bi bilo potrebno. Prav resno naj razmišljajo o tem oni podeželski tovariši — družinski očetje, tovarišice — matere, ki žele poslati svoje otroke v srednje ali strokovne šole, pa do danes še niso zadružniki Učiteljskega doma v Ljubljani. Zvestoba za zvestobo!

Se bi lahko naštevati razne stanovsko-gospodarske ustanove, ki ponajveč vsled premajhnega števila članstva ali splošnega nezanimanja od strani učiteljstva ne izkazujejo večjih uspehov, ampak je životarju bedno življenje.

Po teh ugotovitvah je potrebno, da se ozremo še na senčeno stran naših stanovsko-gospodarskih ustanov. Skušajmo odgovoriti na vprašanje: Zakaj naše gospodarske ustanove ne uspevajo tako dobro, kakor one raznih drugih stanov? Ali je učiteljstvo v naši banovini res tako slabo organizirano, slabše plačano kot drugod, manj zavedno in manj delavno?

Slovenski učitelj je že od nekaj slovel kot dober organizator, ki je v »Zavezi« in sedaj v »Jugoslovanskem učiteljskem udruženju« stal in delal v prvih vrstah. Slovenski učitelj je bil početnik za širšo organizacijo vse države in je ustvaril podlago za JUU v Jugoslaviji in gradi še dalje na vseslovanski učiteljski organizaciji. Danes je član učiteljske organizacije iz dravske banovine predsednik JUU v Jugoslaviji.

Prejemki tovarišev in tovarišic v naši banovini so prav taki kot onih po drugih delih Jugoslavije. Znanosti so tu ali tam v naših krajih težje življenjske prilike (letovašča, oddaljenost od železnice itd.), vendar so splošni življenjski pogoji precej enaki v vsi državi.

Nezavednosti in nedelavnosti ni očital učiteljstvu v dravski banovini še noben razsoden in pravičen kritik. Vprašajmo Kmetijsko družbo v Ljubljani, Sadjarsko in vrtnarsko društvo za Slovenijo, Čebelarsko društvo, vodstvo Sokola in gasilstva v Jugoslaviji, razna kulturna, sportna, prosvetna, tujsko-prometna in razna druga društva: ali in v koliki meri se udeležujejo učitelji in učiteljice v njihovih vrstah. Od vseh teh organizacij boste dobili poveljne odgovore in ugotovitev, da je vse polno učiteljev, ki organizatorično in idejno vodijo njihove podružnice in odseke, ustanavljajo nove, skrbne za primerna predavanja, praktičen pouk, zabavo in tako vzdržujejo potrebne stike kmetijskega doma s centralami. Nšetokrat se je poudarjalo in ugotavljalo od nepristranskih voditeljev, da njihove organizacije in podružnice v precejšnji meri najbolj uspevajo prav tam, kjer je učiteljstvo svoje telesne in duševne sile stavilo rade volje in nesebično v njih službo. Kmetško-nadaljevalnih šol, gospodinjskih

Naše gospodarske ustanove

Menda ga ni vprašanja iz stanovskega delokroga, katerega bi v raznih člankih ne bil omenil in podrobneje razpredal naš »Učit. tovariš«. V zadnjih letih je priobčil lepo število člankov o stanovsko-gospodarskih ustanovah zlasti teh, ki so v naši banovini. Članki, napisani ponajveč od vodilnih članov teh ustanov, so podrobno opisovali bistvo teh ustanov, navajali koristi, ki jih uživajo organiziranci in priporočali vstop v te organizacije. Uspehi so se sicer pokazali, vendar ne taki kot bi bilo pričakovati iz stanovskega ozirna in gmotnih koristi za člane same. Mislim, da ne bo odveč, če v naslednjih vrstah znova opozorimo na nekatere naše gospodarske ustanove in skušam pojasniti, zakaj te ne uspevajo tako kot bi bilo želeli.

Politični vrvež v zadnjem desetletju preteklega in v prvem desetletju sedanjega stoletja je z vsjo močjo pritiskal na učiteljski tisk in ga skušal podrediti svojim nazorom in zahtevam. Učiteljskim listom se je hotelo namavnost diktirati, kaj in kako naj pišejo. Ker učiteljstvo tega ni moglo in ni hotelo prenašati, so pred kakimi 30. leti tedanji voditelji ustanovili Učiteljsko tiskarno v Ljubljani. »Učiteljski tovariš«, »Popotnik«, »Slov. šol. matica«, »Mladinska matica«, »Zvonček«, »Naš rod« in ostali učiteljski tisk je našel v Učiteljski tiskarni gostoljubno streho in primerno postrežbo. V težkih, predvojnih in vojnih časih je bil ta tisk edini činitelj, ki je branil, zagovarjal in ščitil slovenskega učitelja pred mnogimi neprijatelji od desne in

šol in tečajev, mnogo drugega podrobneje gospodarskega, kulturnega in nacionalnega dela bi v velikem izmeri brez učiteljstva sploh ne bilo.

Od nekdanj je stal slovenski učitelj pri gospodarskem delu in v nacionalnem boju v prvih vrstah. Prav je tako! Zeleti je le, da ostane tudi v prihodnje trdno na svojem mestu.

Naše skromno mnenje je le, da naj bi učitelj nikoli in pod nikakim pogojem ne pozabil na svoje gospodarske ustanove, to je na tiste, ki mu neposredno nudijo in prinašajo gmotnih koristi in pomoči v sili. Vprašaj se: Ali si s prav tako vemo in tolikimi gmotnimi žrtvami kot si gradil sokolski, gasilski ali prosvetni dom dela za uresničenje učiteljskega doma? Ali si oskrbel svojo družino, da bi ob nenadni in prezgodnji tvoji smrti vsaj v prvem času živela brez večjih gmotnih skrbi? Ali si izčrpal in onemogel od drugega dela in napora za druge misli na to, da bi inicijativno in strokovno skrbel za

boljši razmah šolstva, učiteljstva in stanovsko-gospodarskih ustanov? Ali si že kdaj razmišljal o tem, da ti je stanovski tovariš, njegova družina, tovarišica v šoli vendar le več kot pa ostali stanovci? Ali si vselej in v prvi vrsti izvajal pravo tovarištvo tudi dejansko?

Če imaš v odgovorih na ta vprašanja mirno in lahko vest, potem si cel mož, dober stanovski tovariš, vzorna tovarišica. Če je pa odgovor v eni ali drugi točki nepopoljen, premisli dobro, ali ne bi del svojih duševnih in gmotnih sil brez večje škode celoti, pač pa v veliko korist samemu sebi, obrnil v svojo in stanovsko smer.

Teško gospodarsko krizo rešujemo najprej pri sebi. Premagali jo bomo sami najbolj s tem, da vse svoje duševne in gmotne sile pravilno razdelimo in prav usmerimo. Naše gospodarske ustanove — namenjene in ustanovljene edino za učiteljstvo — bodo uspevale le ob složenem in celokupnem delu nas vseh.

I. K.

„Vas je vas in brez nje ni ničesar“

Nj. Vel. kralj Aleksander I.

Zemlja je tista, iz katere raste največje drevo in najmanjša bilka. Zemlja je tista, od katere žive ljudje in živali. Zemlja nam daje življenje, zemlja nas utrjuje sprejme, da nas znova prerodi. Kdor se je zemlji odtujil, kdor je pričel gledati njena bogastva z megljenimi očmi, kdor se je izneveril strogi doslednosti njenega ustvarjanja in izpreminjanja, ta je postal zanjo kamen, ki jo teži. Zavrgele je najosnovnejšo dolžnost, vrgele je od sebe zadnjo vez, ki ga je spajala z njo in mu omogočala pravilno in resnično razumevanje življenja, vrgele je od sebe ljubezen in zato nikdar ne bo mogel razumevati zakonov našega narodnega in državnega dela.

Največji naš problem, ki ga bo morala rešiti bližnja bodočnost, je gotovo problem našega podeželja. Morda bi bolj v živo zadel, če bi točneje označil ta problem kot problem organizacije našega podeželja. Misel, ki sem jo uvodoma poudaril, je gotovo osnovna misel in najtrdnjša resnica, pa tudi največje spoznanje, ki je pognalo k sodelovanju pri našem narodnem in državnem reševanju vse one preudarne in uvidne kulturne in gospodarske delavce, ki so spoznali edino rešitev in izhod iz vseh morečih položajev današnjega, povojnega življenja. Tem kulturnim in gospodarskim pionirjem pa je priskočil na pomoč še en faktor, ki je do nedavnega ostal skoro pasiven, zaradi tega najbrže, ker ni bilo nikogar, ki bi se mu postavil na čelo in ta največji in najmočnejši faktor je kmetijska mladina sama. Da je to resnica, je lahko postalo jasno vsakomur — kdor občuti pravo ljubezen in življenjsko navezanost na zemljo — one dni, ko je obhajala kmetijska mladina svoj veliki praznik.

S tem, da je stopila kmetijska mladina s takim elanom in tako odločnostjo v obrambo naše vasi, naše zemlje in našega podeželja sploh, je izpričala prvič, da se zaveda svojega poslanstva v bodočnosti, da je živo občutila potrebo po skupnem reševanju kulturnih in gospodarskih problemov, in tretjič, da je edina kot mlada generacija, polna pristne življenjske sile, zmožna spremeniti napačno naziranje vsega našega javnega življenja, da ni v njej več tiste stare konzervativne in ila-

čanske krvi, da je potomka rodu, ki je ohranil narodu v zgodovini vso njegovo individualnost in vkljub vsemu preziranju bogato kulturo. Kmetijska mladina se predobro zaveda, da je prokletstvo zgodovine njenega stanu prav v tem, da ni samostojno odločil o svoji usodi, da je bil vedno tlačjen pod peto tujih gospodarjev, katerim je moral plačevati desetino od svojih žljev. Kmetijska mladina pa hoče potegniti krepko črto čez to svojo žalostno preteklost ter postaviti vse svoje sile v korist močne in enotne svobodne države, ker ve, da ima najboljšega zagovornika v svojem vladarju.

Danes se naši kmečki domovi močno krhajo. Vsak dan pobirajo vlaki po podeželskih postajah kmetijsko delavstvo in ga vozijo v tovarne. Množice našega kmetijskega ljudstva se izseljujejo, mnogi beže v mesta, da bi si z delom prislужili denar. Zavedna kmetijska mladina ve, da so to oni, ki so se izkoreninili iz domače grude in da bo njeno delo dvakrat težko, urediti tudi to. Zato hoče povedati svojim in vsem, ki jo hočejo razumeti, da je ona tista, ki hoče očuvati narodni zaklad, da nam moralnega in kulturnega prepodna ne more dati mesto, da je vir vseh teh vrtecev žive vode naša vas, da je ona rodila vse tiste velike tvorce, ki so nas oteili »večnih grobov«, da bo tudi ona dala ljudi, ki bodo vredni gesla vladarja, ki je sam izšel iz nje.

Po vsem tem se vidi, da je naša kmetijska mladina stopila v svojo ofenzivo s čisto vero v srcu in da jo bosta prav ta čista vera in idealizem rešila. Ta vera in idealizem sta dediščina Cankarjeve kmetijske matere s »Klanca« in gospodinje iz »Gadjega gnezda«.

Naše učiteljstvo, posebno mlada učiteljska generacija je prav razumela težnje kmetijske mladine. Tista, kar jo je prežete z ljubeznijo do naše grude in kmetijskega ljudstva in je ni zajel beg z dežele v bližnje mesta, bo ostala zvesta svojemu delu. Ostala mu bo najmočnejša opora in bo roko v roki delala z njim za gospodarski in kulturni prepod naše vasi, ker se živo zaveda, da je v resnici »vas vas in da brez nje ni ničesar!«

Vojko Jagodič.

njim tekmim gmotnim razmeram svoje otroke dobro preskrbel in jih vzgojil v zavedne Sokole.

Ob njegovi sedemdesetletnici mu ključno: »Še mnogo zdravih in zadovoljnih let, polnih dobre volje in zdravega humorja!«

Za obnovo naših narodnih plesov

V času veselejše se je vršil v Ljubljani festival slovenske glasbe in slovanskih narodnih plesov. Predstavim, ki so se izvajale na prostem, je prisostvovalo več tisoč gledalcev. Vabilu za sodelovanje se je odzvalo okrog 20 plesnih skupin, med njimi tudi inozemske, kakor je bilo že javljeno. Kdor je resnično in z najboljšim namenom prisostvoval tem plesom, se mu je gotovo obenem z menoj odprlo toliko novih poledov za razumevanje vseh mogočih današnjih gibanj, da se je od samega začudenja hotel dokopati vsaj do razumevanja teh pojavov, ki so v našem življenju že davno skoraj popolnoma ugasnili in so ostali samo klavirni ostanki brez življenjske vsebine. V naslednjem hočem podati dvoje kratkih misli. V iskrenem preudarek, da-li niso vendarle resnične in prepotrebne za razumevanje vseh naših notranjih in zunanjih, duševnih in fizičnih naporov.

Zame omenjeni plesi niso bili ne zabava in ne razvedrilo. To pa zato, ker se jih nisem aktivno udeležil in je bila edina kretanja, ki sem jo prispeval, pleskanje, odobravanje, zadovoljstvo. Pestrost narodnih noš, množica gibov, njih pomen in izraz ter končno njih čudovita sorodnost, so na najprimitivnejši način pričali in tudi izpričali kako neutemeljeno in nepravilno so postavljene meje, ki ločijo in razdvajajo, mesto, da bi združevale in spajale. Prav tako so dokazale naše domače plesne skupine, koliko je pri nas žive, bogate, lepe in resnične folkloze, ki bi s svojo preprostostjo, iskrenostjo in veličino bila zmožna dati nove in prepotrebne življenjske sile za prepod naše mlačne narodno-kulturne volje. Ta nastop je živo pokazal, da smo po tej strani obubožali prav zaradi tega, ker smo pozabili na tiste simptome, ki so bili

Podmladek Jadranske straže

Priznanje slovenskemu učiteljstvu.

Iz obširnega in izčrpnega poročila, ki ga je podal o svojem delovanju v minuti poslovni dobi Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani na svoji letošnji skupščini v Celju 3. junija t. l., navajamo le nekatere odstavke, ki poudarjajo veliko in nesebično delo našega učiteljstva ter njegove zasluge za razvoj in procvit pomorske obrambne organizacije »Jadranske straže« in njenega Podmladka med slovenskim ljudstvom. Enako prisrčno priznanje je izrekla učiteljstvu istotam skupščina mariborskega Oblastnega odbora JS.

»Jadranska straža«, ki si je v sveti in nesebični službi kralju in edinstveni jugoslovanski domovini stavila za cilj, da z vsemi sredstvi propagande razvija smisel našega naroda za svoj Jadran ter da budi in učvrščuje njegovo zavest o prvenstveni važnosti tega morja za našo zemljo, se je že čvrsto ukoreninila med vsemi sloji in širom vse Jugoslavije. Zgradila je trdne temelje organizaciji in poglobila v narodu čut za morje in zavest o njegovi važnosti. Viden dokaz tega dela in stremjenja je bil označen s simboličnim činom darovanja šolske ladje »Jadran« naši kralji, mornarici, da se na njej pripravljajo bodoča pokolenja pomorskih čuvarjev naše svete zemlje in svetih naših pravic.

Mladino je usmeriti na morje!

V svesti, da je mladina najvažnejši del vsakega naroda in njegove bodočnosti, poklanja Jadranska straža vso pozornost njenemu nacionalnemu jugoslovanskemu oblikovanju in organiziranju. Največja skrb Jadranske straže je in bo, da se v mladini povsem razvije in izkristalizira zavest o prvenstveni važnosti morja za našo zemljo. Gojiti hoče v njej ljubezen za to morje kot za najdragocenejši del naše jugoslovanske zemlje, da ga spoznavajoča in ljubeča očuva sebi in svoji državi in to brez kakršnihkoli zavojevajalnih namenov, da pa bo pripravljena nalik junaškim prednikom stati na braniku za kralja in domovino vedno in ob vsaki priložnosti, ako bi se kdaj drznil kdo stegniti neprijateljsko roko po onem, kar je samo naša in božja.

V dosego teh vzvišenih ciljev je ustanovila Jadranska straža v svojem okrilju Podmladek Jadranske straže, pod čigar praporom se trumoma zbira jugoslovanska mladina od Triglava do Kajmakčalana. Vsem delom široke domovine pa prednjači v tem oziru dravska banovina.

Šolske oblasti so z razumevanjem tolmачile veliki pomen novega mladinskega gibanja ter ga po vseh močeh podpirale. Pri prosvetnem oddelku kraljevske banke uprave se je ustanovila Sekcija Podmladka Jadranske straže za vso dravsko banovino. Člani sekcije so zastopniki prosvetne oblasti, raznih kategorij šol, učiteljskega združenja, mladinskega tiska in Oblastnega odbora JS v Ljubljani. Sekcijo uspešno vodi načelnik prosvetnega oddelka kralj. banke uprave g. Josip Breznik.

Slovinci, ki smo izgubili svoje morje tam okoli Trsta, smo v zadnjem letu osobito vidno stopili na plan v delu za pomorsko preorientiranost naroda. Organizacija Jadranske straže se je dvignila na dostojno višino, med mladino celo na občudovanje vzbujajočo veličino. In v tem ima največ zaslug slovenski učitelj, ki je prvi razumel njene idealne namene in njene visoke cilje. Prijel je za plug in pričel je orati ledino. 64.000 mladih stražarjev in čuvaric našega morja, številni Krajevni od-

bori in Poverjeništa JS so v pretežni večini plod učiteljevega dela.«

»Vsem našetnim nesebičnim delavcem, katerim prednjači zavedni slovenski učitelj, naše priznanje in zahvala! Delo je človekov prvi namen in sreča domovine je njegova najvišja zapoved. In delati hočemo, ker bomo v tem delu gledali sebe in nehali ne bomo prej, da bodo uresničeni vsi naši svetli cilji.

Lasten dom ob morju bo kronal naše napore, zato bodi posvečen sleherni naš uspeh socialnemu fondu. Naj bo naš dom ob Jadrani viden dokaz naše pomorske zavesti in zgovoren opomin pohlepne sosedu, da smo tu mi tisočletni gospodarji in da ostanemo tam, dokler bo gibal poslednji Jugoslovani! Naše delo pa bo končano, ko se bodo v najzakočnejšem gorskem selu pojavili lični kroji Jadranske straže in bo slednji naš človek zrl v Jadranu veliko bodočnost pomorske sile Jugoslavije.«

»Tudi ministrstvo prosvete uvaže delo PJS in je z odlokom S. n. br. 46502 z dne 30. dec. 1933. potrdilo pravila PJS, ki jih je sekcija PJS poslovenila. Opremljena z ustrežajočim poslovnikom jih bo dostavila vsem Podmladkom in šolam, da z novimi silami nadaljujejo delo, ki je bilo letos še v povojih.

Največ zaslug za tolikšen podvig in razcvit mlade organizacije imajo vzgojitelji naše mladine, ki jih ni oviralo težavno šolsko in preobilno izvenšolsko delo ter so kljub številnim zaprekam znali zainteresirati v pouk jim izročeno mladino za doslej tako zapostavljano in omalovaževano morje. Z mladostnim ognjem so se vrgli na delo in uspehi so kronali njihova idealna prizadevanja. Njihova bo zasluga, ko postane Jugoslavija iz primorske države pomorska sila! Oblastni odbor in Sekcija PJS jim čestitata k uspehom in jim izrekata svojo najiskrenejšo zahvalo in priznanje! V slovenski učiteljski in profesorski zbor polaga organizacija vso nado, prepričana, da bosta vzgledno vztrajala na začetni poti za nacionalni in gospodarski podvig naroda in države.«

Tovarišice, tovariši! Ni prvo in ne zadnje priznanje obeh jadranskih skupščin v belem Celju, je pa nov dragocen dokaz našega visokega znanja, nesebičnega dela in važnosti stanu, ki v započetem pravcu ne bo le nadaljeval, temveč svoje sile še podvojil, da bo baš severozabadni del velike naše države z dejstvi opozoril ves jugoslovanski rod, kje je njegova edina in prava nacionalna in državna bodočnost, ter s svojimi uspehi zaklical svetu, da hoče poldrugotisočletni lastnik vzhodnega Jadrana tudi v bodoče ostati na svoji zemlji in na svojem morju svoj gospod!

Viktor Pirnat.

Vsak učitelj(ica)

je lahko član

Učiteljske tiskarne!

Bogomir Kramar 70letnik

Zadovoljstvo in dobra volja, pa zdrav humor so najboljši zdravilniki. Teh se je od svoje rane mladosti, v vseh težavah in nadlogah, v polni meri posluževal naš tovariš Bogomir Kramar nadučitelj v p. v Škofji Loki, zato pa je dočakal zdrav in čil, še vedno poln humorja, svojo sedemdesetletnico.

Kljub sedmim križem in pokoju je dan na dan na delu, posebno so mu pri srcu gasilci. Kako tudi ne, saj je škofjeloškemu gasilnemu društvu že 42 let najdelavnejši tajnik. Poleg tega pa vrši tudi tajniške posle gasilске župe. Jubilant si je stekel za razvoj in propeh škofjeloškega in tudi okoliškega gasilstva priznanja vredne zasluge.

Iz Škofje Loke, kjer je začel trgati prve hlačke na šolskih klopih, je odšel v Ljubljano, na realko, od tu pa na učiteljske, kjer so ga potrdili po prestani maturi za učitelja. Če ga še ob sedemdesetletnici ni zapustila dobra volja, koliko je je moral biti v mladem neugnanem Bogomirju v dijaških letih. Marsikatero veselo vedo povedati njegovi sošolci, najboljšje pa seveda on sam.

Zvest svojemu kraju jo je zavel po maturi v Poljane nad Škofjo Loko. Toda že po enoletnem službovanju med Poljanci je prišel domov v Škofjo Loko, kjer je ostal ves čas svojega službovanja, polnih 37 let. Za nadučitelja je bil postavljen leta 1907.

Da je bil učitelj, kakršnih je narodu treba, ne bomo poudarjali, saj priča o tem njegova priljubljenost in spoštovanje, ki mu ga izkazujejo generacije, ki jih je učil in vzgajal. Spoštovanje in ljubezen naroda, je bila vselej najboljša in najmerodajnejša ocena učiteljevega dela.

Ze kot učiteljskega vidimo Bogomirja na čitalniškem odru, seveda predvsem kot izbornega komika, saj je bilo to v njegovi naravi. Deloval je kolikor so mu dopuščali obilni šolski posli tudi pri drugih narodnih in karikaturnih ustanovah, posebno pri srcu pa mu je bilo gasilstvo.

Naš jubilatant pa ni bil samo vesten učitelj in prosvetni delavec, temveč tudi skrben družinski oče. Saj je s svojo družico kljub teda-

več tozadevnih demokratičnih oblik ohranjenih prav pri Slovanih, kar pa se je zahvaliti slovenskemu čutu za kolektivnost in občestvenost ter teatralično gledanje vsega življenja.

Kdor je, kakor sem že uvodoma omenil, vsaj toliko resnično prisostvoval plesom, je tudi lahko opazil živo kontradikcijo med plesalci in gledalci. Gledalci so hoteli razumeti ves ples, k čemu jih je tudi, gotovo nepremišljeno, zavajala pisana razlaga plesov. Ples ni film. Krik ni nobena določena beseda, pa tudi ne glas in vendar ga lahko postaviš v vrhunec veselja ali pa žalosti. In da je to resnica, ne more nobena umetnost tega tako izraziti, kakor prav ples. In s krikom se prične človekovo življenje. In vse življenje je gibanje, z vetro in žitnim poljem, z živaljo in človekom. Nekje sem čital, da je vsaka umetnina avtonomen izraz naše duševnosti. Torej je ples umetnost. Plesni gib je živa slika, misel v gibu pesem. Ali ni potem slikar, pesnik, glasbenik in končno vsak človek plesalec v najvišjem pomenu besede? Torej je ples vendarle sinteza vseh temeljev človeške kulture. Tudi to je pokazal festival, da ples pri nas nima tistega mesta, kot bi ga moral imeti. In skoraj gotovo je, da bo vkljub vsemu temu ostala naša publika pri starih opernih in operetnih baletih, ki so se zatrosili in zaredili v času »sončnih kraljev«. Takrat je izgubila možka osebnost v plesu vsak pomen. Ples je postal igračkovanje in erotika, kar je v pretežni večini še danes.

Iz vseh teh misli, tako se meni zdi, se da dovolj jasno posneti, da je prav za prav, moral bi biti, prav narodni ples tisti, ki naj bi nam pokazal nova pota pri vzgajanju naše mladine. Tisti mladi vzgojitelji, ki so dovtetni za to, naj bi pričeli o tem resno razmišljati. Saj to ni tako enostavna stvar, kakor izgleda na prvi pogled. Končam naj z Gradnikovo mislijo, da nam mladina šimijev, fox-trot in sličnih stvari, ki razdvaja dušo in telo, ne bo skovala nobene svetle bodočnosti. Morda se nam bodo prav z otvoritvijo narodnih in skupnih plesov pokazala za bodočnost nova pota k pravi telesno-duševni vzgoji, ki bo sinteza vseh v človeku konstruktivno-pozitivnih življenjskih elementov.

Vojko J.